Janica Ylikarjula

7.6.2022

Eduskunnan suurella valiokunnalle

Jatkokirjelmä UJ 13/2022 vp asiaan U 61/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta ilmastotoimia koskevan sosiaalirahaston perustamisesta

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu kantanaan seuraavan.

EK kannattaa EU:n kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa, jossa vuoden 2030 päästötavoite, 55 %:n päästövähennyksistä, on tärkeä etappi kohti ilmastoneutraalia Eurooppaa vuonna 2050. Samalla on huolehdittava ilmastotoimien hyväksyttävyydestä.

Komissio ehdotti EU:n ilmastopaketin (Fit for 55) yhteydessä perustettavaksi sosiaalista ilmastorahastoa lieventämään ilmastotoimien kielteisiä vaikutuksia kansalaisille ja mikroyrityksille erityisesti matalan tulotason ja korkeiden päästöjen jäsenmaissa.

EK suhtautuu valtioneuvoston tapaan varauksellisesti sosiaalisen ilmastorahaston toteuttamiseen.

Sosiaalisen ilmastorahaston perustaminen olisi hyvin ongelmallista, ja komission alkuperäistä ehdotusta on vaikeaa perustella Suomen ja suomalaisten näkökulmasta:

- Komission ehdottama rahaston koko on suuri, yhteensä noin 72 miljardia euroa vuodesta 2025 vuoteen 2032. Jo nyt EU-rahoitusta myönnetään ainakin osittain samantyyppiseen tarkoitukseen päästökaupan solidaarisuus- ja modernisaatiorahastosta, innovaatiorahastosta, oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta ja EU:n elvytyspaketin kautta.
- Energiaköyhyys on aito ongelma joissakin jäsenmaissa. Kansalaisten toimeentuloon liittyvät vaikeudet tulee kuitenkin hoitaa kansallisen sosiaalipolitiikan kautta eikä suorina tulotukina EU-budjetista, vaikka vaikeudet johtuisivat energia- ja ilmastopolitiikasta.
- Rahan jakaminen sosiaalisesta ilmastorahastosta perustuu esimerkiksi lämmityksen hiilidioksidipäästöihin. Tässä kärsivät ne maat, kuten Suomi, jotka on systemaattisesti vähentäneet päästöjään lämmityssektorilla omilla investoinneillaan puhtaaseen teknologiaa.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
PL 30 · Eteläranta 10, 00131 Helsinki · Puhelin 09 42020
etunimi.sukunimi@ek.fi · www.ek.fi · Y-tunnus 1902799-1 · Kotipaikka Helsinki

Neuvotteluiden tilannekuva on ehtinyt muuttua komission esityksen antamisen jälkeen:

- EU:n irtikytkentä Venäjän tuontienergiasta ja nopea energian hinnannousu lisäävät entisestään painetta kompensoida tästä aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia. Tähän liittyen julkisuudessakin on nostettu esille uusi yhteisvelkaan perustuva kompensaatiopaketti. Jos taas kompensointi tapahtuu kansallisesti, nostaa tämä entisestään maiden velkatasoja ja vaikuttaa mahdollisesti keskusteluun EU:n budjettisääntöjen uudistamisesta. Korkea energian hinta voi myös lisätä halua vesittää EU:n ilmastotavoitteita.
- Sosiaalisen ilmastorahaston rahoitus nojaa komission esityksessä päästökaupan laajentamiseen tieliikenteeseen ja rakennusten lämmitykseen. Päästökaupan laajentaminen komission esityksen mukaisesti on herättänyt kritiikkiä eikä sen läpimeno ole lainkaan varmaa.

Fit for 55 on kokonaispaketti. Suomen pitää huolehtia jatkoneuvotteluissa, ettei EU:n kunniahimoisista ilmastotavoitteista tingitä. Samalla on edistettävä aktiivisesti ilmastotoimien kielteisten vaikutuksien kompensointia hyödyntäen EU-tasolla kustannustehokkaasti jo olemassa olevia instrumentteja ja kansallisesti jäsenmaiden sosiaaliturvajärjestelmiä.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Janica Ylikarjula
Johtava asiantuntija